

ναστάσεις αναφαίνονται με τὸν πέλεκυν εἰς τὰς χεῖρας) ἀποκόπτει τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ, ὅστις φαίνεται ὡς διατηρῶν ἐτι μέρος ζωῆς. Εἰς δὲ αὐτῶν λαβὼν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κόμης τὴν φέρει αἰμορροοῦσαν διὰ μέσου τοῦ ἀφώνου καὶ ἐπτοημένου πλήθους. . . Καὶ οὐδεμία φωνή, οὐδὲν ξίφος ἐγείρεται ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ὅστις τὴν προτεραίαν ἀκόμη ἦτο τὸ εἶδωλον καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως καὶ τοῦ βασιλείου! « Πάθημα τρομερὸν, προστίθῃσιν ὁ δοῦξ Εἰδας, διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς τοὺς λόγους καὶ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς τῶν ὄχλων! »

Ὅπως δὲ τὸ μάθημα τοῦτο γίνῃ τέλειον, πρέπει τὰ πάντα νὰ εἰπωμεν! Ὅχι μόνον αἱ στασιασταὶ τῆς προτεραίας ἀρνοῦνται τὸν ἥρωά των, καὶ αὐτομολοῦν οἱ μὲν πρὸς τὸν δοῦκα τοῦ Ἄρκου, οἱ δὲ πρὸς τὸν Γυῖζην, ἀλλὰ ἐξαιρέσει μόνων τοῦ Ἀνέζου καὶ τῶν φίλων του, ὧν ἡ φιλοδοξία μελετᾷ τὴν νίκην, οἱ τελευταῖοι στρατιῶται τοῦ παρὰ φρονος, ὅπως πωλήσωσιν ἐκδούλευσιν εἰς τοὺς δολοφόνους του, ῥίπτονται μετ' αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἡρωατηριασμένου τοῦ σώματος, τὸ σύρουν ὀρυόμενοι εἰς τὰς ὑπονόμους τῆς πόλεως, καὶ ἀφοῦ πλέον αὐτὸ δὲν δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς σῶμα ἀνθρώπινον, τὸ ῥίπτουσιν εἰς τὰς τάφρους τοῦ Πόρτα Πολάνου. Ἄλλοι τρέχουν ἐπὶ ἀκοντίου φέροντες τὴν κεφαλὴν του, πρὸς τὸν Ἑρρίκον Γυῖζην, πρὸς τὸν Σιατιλλίων καὶ πρὸς τὸν δοῦκα τοῦ Ἄρκου, ὅπως λάβωσιν ἀμοιβήν, ἔπειτα ῥίπτουσιν εἰς τοὺς ὄχετους τῶν ἀκαθαρσιῶν τῆς πόλεως τὸ τελευταῖον λείψανον τοῦ ἀρχηγοῦ των! ἔπειτα παραδίδουσι εἰς τὰς φλόγας τὸν οἰκίσκον αὐτοῦ, σηματοῖζουσι χορὸν περὶ αὐτὸν καίόμενον, ἔπειτα περιάγουσιν ἐν λιτανείᾳ τὸν Ἅγιον Ἰαννουάριον, ἀνάπτουν πυρὰς χαρμωσύνους καθ' ὅλην τὴν προκυμαίαν, καὶ φέρουσιν ἐν θριάμβῳ τὸν νέον δοῦκα τῆς Νεαπολιτικῆς Δημοκρατίας.

Τοιοῦτοὶ εἰσιν οἱ ὄχλοι παντοῦ καὶ πάντοτε, συμπεραίνει ὁ ἱστορικὸς, τοιοῦτοὶ θὰ ᾔναι μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων.

Μὴ νομίσητε δὲ ὅτι ἐτελείωσεν ἐνταῦθα ἡ ἱστορία τῶν μεγαλειῶν τοῦ Μαζανιέλλου καὶ τῆς αἰσχρότητος τεῦ ὄχλου. . . Περιμείνατε ὀλίγον καὶ ἀκολουθήσατε ἡμᾶς μέχρι τέλους. . .

(Ἔπεται τὸ τέλος)

ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΩΝ.

(Συνέχεια ἴδε φυλ. 55.)

Τοιαύτην ἀνατροφήν ἐλάμβανον οἱ παῖδες τῆς Λακεδαιμόνος, οἵτινες ὅσον ἐφθάνον εἰς μεγαλητέραν ἡλικίαν, τόσον ἐμεγαλύνετο καὶ ἡ αὐστηρότης τῶν κανόνων τῆς ζωῆς αὐτῶν, διότι ὁ Λυκούρ-

γος ὀρθῶς ἐνόμισεν ὅτι ἡ πρόοδος τῆς ἡλικίας αὐξάνει τὰς δυνάμεις τοῦ λογικοῦ καὶ τὰ πάθη, ὅθεν διὰ τῆς αὐστηρότητος καὶ τῆς μεγαλητέρας προσοχῆς διέταξεν, ὅτι, ἅμα ἤρχοντο τὰ πάθη νὰ βλαστάνωσιν, ἢ νὰ τὰ καταδαμάζωσι διὰ τοῦ πολυλαπλασιασμοῦ τῶν ἀσκήσεων, ἢ νὰ τὰ διευθύνωσιν ἐπιτηδεύειν πρὸς ἐπωφελὴ τῆς πολιτείας συμφέροντα, οὐδέποτε ὁμῶς νὰ τὰ ἀμελῶσι, διὸ βλέπομεν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι οἱ παιδοτρίβαι προσείχον τότε πολὺ περισσότερον εἰς τὴν διαγωγὴν καὶ τὰς ἀσκήσεις τῶν παιδῶν, οὐς διέταττον νὰ ξυρίζωσι τὴν κεφαλὴν των, νὰ περιπατῶσι ἀνυπόδητοι, νομίζοντες κατὰ Ξενοφῶντα. « Εἰ τοῦτ' ἀσκήσειεν, πολὺ μὲν ῥῆον ἂν ὀρθιάδε βαίνειν, ἀσφαλέστερον δὲ πρηνῇ καταβαίνειν καὶ πηδῆσαι δὲ καὶ ἀναθρεῖν καὶ δρᾶμιν θάττον ἀνυπόδητον, εἰ ἡσκηκῶς εἴη τοὺς πόδας ἢ ὑποδεδεμένος. » νὰ ἐκτίθωνται ἀπροφυλάκτως εἰς τὸ ψῦχος ἢ τὴν καύσιν, καὶ νὰ ὑποφέρωσιν ἀσμένως πᾶσαν ποινήν διὰ τὰ λάθη των, τὰ ὅποια εἰζίζοντο νὰ ὁμολογῶσι πάντοτε καὶ μόνοι των. Εἰς τὸ δωδέκατον αὐτῶν ἔτος ἐξεδύοντο τῶν χιτῶνων καὶ ἐνεδύνοντο ἅπλουν ἐπανωφόριον, ὅπερ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἦτο τὸ αὐτὸ, νομίζοντες τοῦτο, ὡς ἱστορεῖ Ξενοφῶν καὶ πρὸς ψύχην καὶ πρὸς θάληπην ἄμεινον ἂν παρασκευάσθαι, καὶ ἐδιδάσκοντο τὴν σιωπὴν ὅταν ἔδει, « διὰ τούτων τῶν θυρῶν ἔξω λόγος οὐκ ἐκπορεύεται » τὴν αἰδῶ, τὴν ταπεινώσιν τῶν ὀφθαλμῶν ἐνώπιον τῶν ἀνωτέρων αὐτῶν, τὴν κατάρκυσιν τῶν χειρῶν ὑπὸ τὰ ἐπινωφόρια αὐτῶν καὶ μετ' τροφῆς ὑγειεστέραν, ἐμάνθανον γράμματα ὀλίγα, περιεκτικὰ καὶ σύντομα μὲν, ἀλλὰ καθαρὰ καὶ εὐληπτα, διότι ὁ Λυκούργος ἐνόμιζεν ὅτι ἡ φιλοσοφία, ἡ ῥητορικὴ καὶ ἡ πολλὴ μάθησις ποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἐριστικούς, ὑπερηφάνους, ὀδρισταὺς καὶ φιλοτίμους, ἠναγκάζοντο νὰ ἐξηγῶσι διάφορα σπουδαῖα ἡθικὰ ἀποφθέγματα νὰ ἐπιδίδωσιν εἰς τὴν ὄρχησιν, τὴν ἁπλὴν Μουσικήν, ἣν ὁ Λυκούργος ἐθεώρει ἐν τῶν ἀναγκασιτέρων μαθημάτων, ὡς μεγαλύνουσαν τὸν νοῦν καὶ διεγείρουσαν τὸν ἐνθουσιασμόν διὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἀρετὴν, διὸ καὶ ὁ Ἀθηναῖος λέγει.

« Διετήρησαν δὲ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων Λακεδαιμόνιοι τὴν Μουσικὴν, πλείστη αὐτῇ χρώμενοι καὶ συχνοὶ παρ' αὐτοῖς ἐγένοντο μελῶν ποιηταί. Τηροῦσι δὲ καὶ νῦν τὰς ἀρχαίας ᾠδὰς ἐπιμελῶς πολυμαθεῖς τε εἰς ταύτας εἰσὶ καὶ ἀκριβεῖς. Ὅθεν καὶ Πρατίνος φησί.

« Λάκων εἰ τέττιξ, εὐτυχὸς εἰς χορὸν. »

Ν' ἀποστηθίζωσι τοὺς στίχους τῶν ποιητῶν τοὺς περιγράφοντες τοὺς ὑπὲρ πατρίδος πεσόντας καὶ τοὺς καταισχύνοντας αὐτήν, νὰ σκώπτωνται μετὰ ξύ των ἄνευ δυσχερείας τινὸς ἢ βωμολοχίας, νὰ μαυθάνωσι παιδιὰν τινα περίεργον περὶ ἧς ὁ Σωσίβιος, ὡς λέγει ὁ Ἀθηναῖος, ἀναφέρει τάδε. « Παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις κωμικῶς παιδιᾶς ἦν τις τρόπος παλαιός, οὐκ ἄγαν σπουδαῖος, ἅτε δὴ καὶ τούτοις τὸ λιτὸν τῆς Σπάρτης μεταδιδωκού-

σή. Ἐμμεῖτο γάρ τις ἐν εὐτελεῖ τῇ λέξει κλέπτοντας τινὰς ὁπώρας ἢ ξενικὸν ἱατρὸν τοιοῦτὶ λέγοντα, ὡς Ἀλεξίς ἐν Μανδραγοριζομένη διὰ τούτων παρίστησιν.

ἐὰν ἐπιχώριος

Ἰατρὸς εἶπῃ, τριβλίον τούτῳ δότε, Πτισάνης, ἔωθεν, καταφρονοῦσιν εὐθὺς. Ἄν δὲ πτισάναν καὶ τριβλίον θαυμάζομεν.

Καὶ πάλιν ἐὰν μὲν σευτλίον, παρείδομεν.

Ἐὰν δὲ τευτλίον, ἀσμένως ἠκούσαμεν.

Ὡς οὐ τὸ σευτλον ταυτὸν ὃν τῷ τευτλίῳ.

Ἐκαλοῦντο δ' οἱ μετιόντες τὴν τοιαύτην παιδὶαν παρὰ τοῖς Λάκωσι δικηλισταί, ὡς ἄντις σκευοποιούς εἶπῃ καὶ μιμητάς. »

Νὰ φροντίζωσι καὶ μόνοι ὅπως ἐκτείνωσιν ἐπὶ πλέον τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, διὸ πολλάκις φιλοτιμούμενοι ἐγυμνάζοντο, διαιρούμενοι κατὰ μέθοδον ἰδίαν αὐτοῖς, εἰς δύο τάγματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐλάμβανε τ' ὄνομα τοῦ Ἡρακλέους, τὸ δὲ τὸ τοῦ Λυκούργου, εἰς τὴν πάλην, τὴν πυγμὴν, τὸν δίσκον, τὸν δρόμον, ὃ δὲ νικῶν τὸν ἕτερον δὲν εἶχεν οὐδὲν δικαίωμα νὰ τὸν περιφρονήσῃ οὔτε νὰ μεταχειρισθῇ ἄλλα ἢ τὰ νενομισμένα μέσα εἰς τὴν μονομαχίαν τοῦ ταύτην, διότι ἐγίνωσκον ἤδη πρὸ πολλοῦ, ὅτι ἡ ἰσότης, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ δικαιοσύνη ἔπρεπε νὰ ὁδηγῇ ὅλας αὐτῶν τὰς πράξεις, ὅτι ἡ τιμὴ ἔπρεπε νὰ διαφυλάττηται ὁμοίως καὶ εἰς τὴν ἥτταν καὶ εἰς τὴν νίκην, ὅτι οἱ διδάσκαλοι τῶν ἐτιμώρουν τὸν βάρβαρον νικητὴν, ὅτι οἱ ἄρχοντες οὐδέποτε ἐτιμώρουν τὸν ἡττηθέντα, ἀλλ' ἀπεναντίας τὸν ἐνουθέτουν καὶ ἐδίδασκον ἵνα γίνῃ καὶ αὐτὸς νικητὴς. Συνεχρότουν δὲ πολλάκις καὶ μάχας ἄνευ ὀπλῶν οὕτως. Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς διοριζομένης πρὸς τὴν μάχην ἡμέρας, οἱ νέοι πολεμισταὶ προέβαινον εὐτάκτως εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἀπὸ διαφόρου ὁδοῦ ὠρισμένης διὰ κλήρου καὶ ἀφοῦ ἐδίδετο τὸ σημεῖον τῆς μάχης, ὁρμοῦσαν κατ' ἀλλήλων, ὠθοῦντες καὶ ὠθούμενοι ἀλληλοδιαδόχως. Εὐθὺς ἡ ζέσις αὐτῶν ᾗξανε κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐκάστου, ἔτρεχον λοιπὸν ἐμπαθέστερον, ἐλακτίζοντο, ἐπυκτεῦοντο, κατεξέσχίζοντο διὰ τῶν ὀδόντων καὶ τῶν ὀνύχων καὶ δὲν διελύοντο, ἢ ἀφοῦ τὸ ἐν μέρος ἐκέρδιζεν ἐντελῶς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, τὸ δὲ ἕτερον ἀπεχώρει διαπερὸν τὸν Εὐρώταν περὶ τὸ Πλατανεῖον λεγόμενον μέρος, ὅπερ ἦτον κατάφυτον ἀπὸ βαθυσκιάστους πλατάνους καὶ ὡς κήπος κατασταθεὶς ἐκ τέχνης καὶ εἰς ὃ ἐγυμνάζοντο συνήθως οἱ ἐφηβοὶ ὅλας τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, πρὸ τῶν ὁποίων ἔθυσον ἐν τῷ ἐφηβείῳ παρὰ τῷ Θεράπην, ἐκατέρᾳ μοίρᾳ τῶν ἐφήδων σκύλακα τι νὰ θεωροῦντες αὐτὸν ἐξ ὧν τῶν ἡμέρων ζῶων τὸ ἀλκιμώτατον. Μετεχειρίζοντο δὲ πολλάκις καὶ ἄλλο εἶδος βριαιοτέρων ἀγώνων, διότι ἐπρόσ- τάζοντο τότε νὰ διασκορπίζωνται εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς ἐπικρατείας μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας, ἀνυπόδητοι, ἀπροφύλακτοι εἰς τὴν κακοκαιρίαν,

ἄνευ δούλων πρὸς ὑπηρεσίαν καὶ ἄνευ σκεπασμάτων, διὰ νὰ προφυλάττωνται ἐκ τῆς δρόσου καὶ τοῦ ψύχους τῆς νυκτὸς, ἐπὶ σκοπῷ ἄλλοτε μὲν νὰ παρατηρῶσι τὸν τόπον διὰ νὰ τὸν γνωρίζωσι καλῶς καὶ τὸν ὑπερασπίζωνται ὅπως δεῖ ἐν ἀνάγκῃ, ἄλλοτε δὲ νὰ κυνηγῶσι τοὺς ἀγριοχοίρους, τὰς δορκάδας καὶ τὰς ἐλάφους, διὰ νὰ μανθάνωσι τὴν ταχύτητα καὶ νὰ γυμνάζωνται τὴν ἀληθῆ χρῆσιν τῶν ὀπλῶν καὶ ἄλλοτε νὰ δοκιμάζωσι τὰ διάφορα τῆς πολεμικῆς τέχνης μαθήματα, ἐνεδρεύντες, σκάπτοντες τάφρους, κόπτοντες δένδρα καὶ φονεύοντες ἐνίοτε καὶ δυστυχεῖς εἰλωτας ἐὰν κατὰ κακὴν τῶν τύχην ἀπηντῶντο ποῦ εἰς τὰς στρατιωτικὰς τῶν ταύτας ἀσκήσεις, πάντοτε ὁμῶς διὰ νὰ ἐθίζωσιν εἰς τὴν σκληρότητα τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τῆς ψυχῆς καὶ διὰ τοῦτο πῶποτε δὲν ἐγνώρισαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συγχώρησιν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν διὰ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐπολέμουν καὶ τοὺς ἐβασάνιζον ἕως ὅτου τοὺς ὑπεδούλονον, ὡς τοῦτο ἐπραξαν προηγουμένως εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ ἔλους καὶ ἀκολούθως εἰς τοὺς Μεσσηνίους, Θηβαίους καὶ Ἀθηναίους. Διὰ νὰ ἐξάπτωσι δὲ οἱ παιδονόμοι τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς καθιστῶσιν ἔτι μᾶλλον κρείσσοντας, οἱ διδάσκαλοι ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ διασπείρωσι μεταξὺ τῶν μαθητῶν, τὴν ἀμιλλαν τῆς προτιμήσεως καὶ ὑπεροχῆς, ἥτις, ἀπεδείχθη ὅτι εἰς Λακεδαίμονα ἀνηγέλλετο προὔροτερον, καὶ ἐγένε- να οὐ μικρὰ ἀποτελέσματα εὐγενοῦς ἀντιζηλίας, ὅθεν δ' ὠρίζον τρεῖς ἄρχοντας τῶν παίδων, Ἱππογράτας λεγομένους, καὶ χειροτονουμένους ὑπὸ τῶν ἐφόρων, οἵτινες ἔκλεγον τριακοσίους τῶν νέων τούτων, δοκίμους διὰ τὴν ἀξιότητα αὐτῶν εἰς τὰς ἀσκήσεις καὶ τοὺς ἐσχημάτιζον εἰς ἰδίαν τάξιν, δηλοποιοῦντες εἰς τὴν συνέλευσιν τὸ αἴτιον τῆς ἐκλογῆς, ὅπερ ὡς εἴρηται ἀφαιρούσε τὴν προτίμησιν τούτων διὰ τὴν ἀξιότητά των.

Ἡ τοιαύτη προτίμησις ἐπὶ νηγεῖν ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, διότι ἐγένετο τὴν ἀντιζηλίαν εἰς τοὺς μὴ ἐκλεχθέντας καὶ τὴν φιλοτιμίαν καὶ εἰς τούτους καὶ εἰς ἐκείνους διὰ ν' ἀποδείξωσιν ὅτι οἱ ἐκλεχθέντες ἦσαν ἀξιοὶ τῆς ἐκλογῆς, οἱ δὲ μὴ ἐκλεχθέντες ὅτι ἀδίκως δὲν ἐπρωτιμήθησαν, ὅθεν εὐθὺς τὰ στρατόπεδα αὐτῶν ἐτοιμάζοντο εἰς μάχην φανεράν πλέον. Ἀμφότερα τὰ μέρη ἐσυμφῶ- νουν μεταξὺ των, πῶ νὰ καταβάλωσι τοὺς ἐναντίους αὐτῶν καὶ ἀρχόμενοι ἀπὸ τὰς παρατηρήσεις τὰς ὁποίας ἔκαμνον ἰδίως εἰς ἕκαστον μέρος καὶ γενικῶς εἰς ὅλους ὁμοῦ, εἰς πάντα αὐτῶν τὰ κινήματα, καὶ σχηματίζοντες πρωτόκολλα τῆς διαγωγῆς των, τὰ ὁποία προσέφερον εἰς τοὺς ἐφόρους, καὶ εἰς τὰ ὁποία ὑπεδείκνυνον τὰ σφάλματα τῶν ἐναντιῶν, ἐσυγχρότουν δημοσίᾳ ἀγῶνας περὶ τιμῶν καὶ ἐπ' ὁμοσπᾶθον νὰ ὑπερβῶσιν ἑαυτοὺς ἐὰν ἦτον δυνατόν, διὸ οἱ μὲν ἐπρόντιζον νὰ ὑψωθῶσιν εἰς τὸν βαθμὸν τῆς τιμῆς ὃν ὑστερήθησαν, οἱ δὲ οὐχὶ μόνον νὰ μὴ ἐκπέσωσιν ἀπὸ αὐτῆν ἀλλὰ νὰ ἀξιωθῶσι καὶ ἀνωτέραν, τούτου δ' ἕνεκα τοῖς ἡ-

τον επιτετραμένον νὰ συμπλέκωνται καὶ εἰς μά-
χος καὶ νὰ δοκιμάζωσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν [σχε-
δὸν εἰς πᾶσαν συνάντησιν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι
αἱ συμπλοκαὶ αὗται δὲν εἶχον ὀλεθρίαν τινὰ συνέ-
πειαν, ὥς ἐμποδιζομένων τῶν θανατηφόρων ὄπλων.
ἂν ὅμως ἡ ἀμύλλα τῶν παρ' ἐλπίδα ὑπερέβαινε τὰ
ἐσκαμμένα, αἱ ἀρχαὶ δι' ἐνὸς νεύματος μόνου τὴν
ἐμπόδιζον, καὶ πᾶς πολίτης, ἐὰν ἡ συμπλοκὴ ἐγένε-
το ἰδιαίτέρως ἐνώπιόν του τυχαίως ἢ ἐκ προ-
θέσεως, εἶχε τὸ δικαίωμα δι' ἐνὸς μόνου λόγου (το-
σαύτη ἦτον ἡ δύναμις τῶν πολιτῶν) νὰ τὴν ἐμ-
ποδίζῃ, ἐὰν ᾗσθάνετο ὅτι ἤθελεν ἔξει ἐπανεκδίδου-
σιν συνέπειας καὶ ἂν δὲν εἰσηκούετο εἶχε τὸ δικαίωμα
νὰ ἐγκαλέσῃ ἐνώπιον τῶν ἐφόρων τοὺς ἀπειθή-
σαντας, οἵτινες ἐτιμωροῦντο παρευθὺς ὥς παρα-
βάται τῶν νόμων ἀπηνέστατα διὰ μαστιγώσεως,
κρατήσεως καὶ ὑστερήσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ τῶν πο-
λιτῶν δικαίωματος. Ἀπαξ δὲ τοῦ ἔτους κατὰ Πο-
λύβιον εἰς ἑορτὴν τινὰ γινομένην πρὸς τιμὴν τῆς
Ἀθηνᾶς τῆς Χαλκιοῦχου, οἱ ἔφοροι ἦσαν ὑπόχρεοι
νὰ ὀδηγῶσιν οἱ ἴδιοι τὴν νεολαίαν εἰς τὴν ἑορτὴν
ταύτην, διὰ ν' ἀγωνισθῶσι καὶ ἐνώπιόν των τὴν
φιλότιμον ταύτην μάχην.

Οὕτω λοιπὸν ὁ Λυκοῦργος ἐνσπείρας τὴν προ-
νίμην ταύτην διχόνοιαν εἰς τοὺς νέους Λακεδαι-
μονίους καὶ διατάξας νὰ διορίζωσιν οἱ ἔφοροι τάγ-
ματα κατασκόπτων διὰ νὰ ἐποπτεύωσι κρύφα τὰ
κινήματα τῶν ἐφήδων τούτων καὶ νὰ τὰ καταγ-
γέλλωσιν εἰς τοὺς ἀρχηγούς, ἠθέλησε ν' ἀποδείξῃ
εἰς αὐτοὺς ὅτι διὰ τὸν πόλεμον καὶ μόνον προσδιω-
ρίσθησαν, διὰ τοῦτο πᾶν ὅ,τι κατέστρεψε τὸ ἀντι-
κείμενον τοῦτο, κατήργησε, διὰ νὰ ἐξάψῃ δὲ τὴν
πολεμικὴν αὐτῶν κλίσιν, διέταξεν ὥστε οἱ μὲν κα-
λῶς ἀγωνισάμενοι καὶ ἀποθανόντες νὰ στεφανό-
νωνται μὲ θαλλοὺς καὶ ἄλλους κλάδους καὶ νὰ ἐν-
ταφιάζωνται δι' ἐπαίνων, οἱ δὲ τελεῖως ἀριστεύ-
σαντες νὰ στεφανώνωνται μὲ φοινικίδας καὶ νὰ θά-
πνυνται ἐνδόξως. Διὰ τοῦτο δὲν ἐσυγχώρει εἰς τοὺς
Λακεδαιμονίους νὰ φροντίζωσι διὰ ὑπάρχοντα, κα-
θότι ἡ κτῆσις αὐτῶν ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἠνάγκαζε τοὺς
πολίτας ν' ἀμειλῶσι τ' ἄλλα αὐτῶν ἀναγκαῖα ἔρ-
γα ἀπαιτοῦσε καὶ περισσοτέρας θλίψεις παρ' ὅ-
σας ἐπρομήθευεν ἡ χρῆσις αὐτῶν ἡδονάς, οὕτε ἄ-
φησεν αὐτοὺς νὰ καταγίνωνται εἰς τέχνας ἢ τὸ
ἐμπόριον, ἢ νὰ ἐξέρχωνται πρὸ τῶν τριάκοντα ἑ-
τῶν ἔπως ἀγοράσωσι ψώνια τινὰ, ἢ ἄλλο τῶν ὅ-
σων ἐβούλοντο διὰ νὰ γίνωνται καὶ εἰς τὴν τρά-
πεζαν σῶφρονες ὥς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς αὐτῶν πρά-
ξεις, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς γέροντας τὸ ὁρᾶ-
σθαι συνεχῶς διατρίβειν εἰς τὴν ἀγορὰν αἰσχρὸν
ἦν, διότι ταῦτα ἐθέσπισεν ὅτι εἶναι ἔργα τῶν ἀρ-
γυρωνήτων δούλων καὶ τῶν εἰλώτων, οἵτινες συνί-
σταντο εἰς πλῆθος πολὺ περισσότερον ἢ τοὺς πο-
λίτας καὶ οἵτινες ἀνενδότως εἰς μόνὰ ταῦτα τὰ
ἀντικείμενα κατεγίνοντο καὶ ἐπέδιδον ἀρκούν-
τως, καθότι ἡ ἱστορία διέσωσεν ὅτι τὰ κλειθρα,
αἱ κλῖναι, αἱ τράπεζαι, αἱ καθέδραι καὶ ἄλλα

διάφορα ἐπιπλα, ἔργα τῶν δούλων τῆς Λακεδαι-
μονος ἦσαν παντοῦ περιζήτητα. Διὰ τὸν φόβον δὲ
τῆς διαφθορᾶς δὲν ἐσυγχώρησεν οὔτε πλοῦτον νὰ
ἔχωσιν, οὔτε τοὺς ξένους νὰ συναναστρέφωσιν,
οὐδ' διὰ νόμων ἐμπόδιζε τῆς εἰς Λακεδαιμόνα εἰ-
σόδου, ἐκτὸς ῥητῶν τινῶν ἡμερῶν, ἐὰν δὲ εἰσῆρ-
χοντο παρονόμως εἶχον χρεὸς οἱ πολῖται ν' ἀπο-
βάλλωσιν αὐτοὺς βιαίως, ὥς τοῦτο ἔπραξαν εἰς
πολλοὺς καὶ μάλιστα εἰς τὸν μουσικὸν Τιμόθεον,
εἰς τὸν ποιητὴν Ἀρχίλοχον, καὶ εἰς ῥήτορα τινὰ
αὐτοσχεδίαστὴν, ὅστις εἶπεν εἰς τοὺς ἐφόρους ὅτι
δύναται νὰ ὁμιλῇ ὅλην ἡμέραν περὶ ὅποιουδήποτε
ἀντικειμένου ὅπερ ἡδύναντο νὰ τῷ προτείνωσιν,
εἰς δὲ συμπολίτην των τινὰ διδασκάλον μακρὰν
τῆς πατρίδος του τὴν ῥητορικὴν, ἐπέβαλον τιμω-
ρίας διότι ἔλαβε σκοπὸν δι' αὐτῆς ἐπανελθὼν νὰ
ἀπατήσῃ τοὺς συμπολίτας του καὶ διαφθείρῃ
τοὺς νόμους, οὗτε δὲ τὰς ἐπιστήμας ἐθέσπισε νὰ
καταζητῶσιν, διὰ τοῦτο ἡ Λακεδαιμὼν οὐδένα ἱ-
στορικόν, ῥήτορα, φιλόσοφον ἢ ποιητὴν ἐγέννησε
καὶ ὅταν ἡ Πυθία τοῖς προεμάντευσεν ὅτι τότε θέ-
λουν νικήσει τοὺς Μεσσηνίους ἐπαναστατήσαν-
τας ὅταν φέρωσιν εἰς τὸν στρατὸν σοφὸν τινὰ
ποιητὴν συγχρόνως καὶ μουσικόν, ἠναγκάσθησαν
νὰ ζητήσωσι τοιοῦτον ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας, αἵτινες
τοῖς ἔστειλαν τὸν Τυρταῖον ὅστις πραγματικῶς
ἔφερεν οἶον προσεδόκουν ἀποτέλεσμα, ἐκτοτε δὲ
εἰς τὰς ἐπιστήμας ἔθεσαν προσοχὴν τινὰ ἀλλὰ
δὲν τὴν ἐσυγχώρησαν, διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι
ὅσοι σοφοὶ ἄνδρες ἐγεννήθησαν εἰς Σπάρτην, ἐκ-
τοτε, ὥς οἱ Γιτιάδης, Κιναιθίων, Σπένδων, Ἀλ-
νεμῶν, Χίλων, Μύσων καὶ ἀλλαχοῦ ἐσπούδα-
σαν καὶ ἀλλαχοῦ κατῴκουν.

Ἀφοῦ οἱ ἔφηβοι ἐφθάνον τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς
ἡλικίας των, ἄφινον τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ
τὸ γένειον αὐτῶν ν' αὐξήσωσι, καθότι κατὰ τὴν ἡ-
λικίαν ταύτην αἱ μακრაὶ τῆς κεφαλῆς τρίχες ἡυ-
ξάνον τὸ κάλλος καὶ ἡρμοζον καὶ εἰς τὸν πολε-
μιστὴν καὶ εἰς πάντα ἐλεύθερον πολίτην, διὸ καὶ
ὁ Λυκοῦργος ἐνομοθέτησε « τοὺς μὲν καλοὺς εὐ-
πρεπεστέρους ποιεῖ, τοὺς δὲ αἰσχροὺς φοβεροτέρους »
ἐγυμνάζοντο δὲ ἐπὶ μᾶλλον τὴν ὑποταγὴν καὶ εἰς
τὰς παραμικράς προσταγὰς τῶν ἀρχόντων ἐνε-
δύοντο ἀπλοῦστατα, φοροῦντες χιτῶνα βραχύτα-
τον ὑφασμένον οἴκαδε ἀπὸ εὐτελεῆ ἔρια, καὶ
ἐπ' αὐτοῦ ἐπανωφόριον ἢ εὐτελεῖς τριβώνιον.
Τοὺς πόδας αὐτῶν περιέβαλλον δι' ὑποδημάτων
τὰ κοινότερα τῶν ὁποίων ἦσαν ἐρυθρὰ, τὴν κε-
φαλὴν αὐτῶν μὲ πῖλον εἰς σχῆμα ὠοῦ, περι-
σφιγγόμενον μὲ ἱμάντας περὶ τὰ ὠτία. Εἰσῆγον-
το εἰς τὰ κοινὰ συμπόσια τῶν γερόντων, καὶ μᾶ-
λιστα εἰς τὰ φιδίτια, ὅπου δὲν ἡδύναντο νὰ με-
θεζῶσι κατ' ἀρχὰς ἀλλὰ διὰ ν' ἀκούωσι τὰς σο-
φάς, ἀκριβεῖς καὶ φρονίμους ὁμιλίας τῶν πολι-
τῶν περὶ τῶν χαρακτήρων τῆς ἠθικῆς, περὶ πα-
ραδειγμάτων τῆς ἀρετῆς, περὶ μαχῶν καὶ πολέ-
μων, μουσικῆς, ὀρχήσεως καὶ ποιήσεως. Εἰσῆγον-

το εἰς τὰς Λέσχας, τόπους ἐν εἶδει προδρόμων, εἰς οὓς συνηθροίζοντο οἱ πολῖται πάσης ἡλικίας, περὶ πατρίδος καὶ θεῶν καὶ πολιτειῶν διαλεγόμενοι, φροντίζοντες πάντοτε νὰ ἴστανται ἀσκεπτεῖς καὶ ὀρθοὶ ἐνώπιον τῶν ἀνδρῶν καὶ μάλιστα τῶν γερόντων, καὶ μολονότι ἔκτοτε ἐθεωροῦντο πολῖται ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὸ τριακοστὸν αὐτῶν ἔτος, ἐθεωροῦντο τέλειοι, ὑπόχρεοι νὰ ὑπηρετῶσι τὴν πατρίδα ἐξωτερικῶς μόνον ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ μέχρι τοῦ ἐξηκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των, εἰς ἣν ἡλικίαν, ἐὰν ἐδείκνυον πάντοτε χαρακτῆρα φρόνιμον καὶ ἀρετὰς ὑψηλὰς, ἠδύνατο νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ βουλευτοῦ, τῆς ὑψηλοτέρας πολιτικῆς θέσεως παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ ἠναγκασμένοι νὰ συμμετέχωσιν εἰς τὰς δημοσίας τραπέζας προσέφερον κατ' ἔτος δώδεκα σχεδὸν μεδίμνους κριθίνου ἀλεύρου καὶ νὰ φροντίζωσι διὰ τὴν ὑπανδρείαν των, ἥτις ἠδύνατο καὶ πρὶν τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους νὰ γίνηται καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἦσαν μὲν ὑπόχρεοι νὰ ποιήσωσιν, ἀλλ' ὅλοι σχεδὸν τὴν ἤθελον, διότι γηράσκοντες δὲν εἶχον δικαίωμα ν' ἀπαίτῳσι σέβας ἀπὸ τοὺς μικροτέρους αὐτῶν καὶ πρωτοκαθεδρίας καὶ τιμὰς, διότι ὑπῆρχε νόμος καθ' ὃν ὁ παρασχόμενος υἱοὺς τρεῖς εἶχεν ἀτέλειαν φρουρᾶς, ὁ δὲ πέντε ἀφίετο πασῶν τῶν λειτουργιῶν, διότι κατ' Ἀρίστων α « Σπαρτιατῶν νόμος τάττει ζημίας, τὴν μὲν πρώτην ἀγαμίου, τὴν δευτέραν ὀψιγαμίου, τὴν τρίτην καὶ μεγίστην κακογαμίου. » Εἰσήγοντο εἰς τὰς συνέλευσεις ὅπου ἠδύνατο ν' ἀγορεύωσι καὶ ψηφοφορῶσιν, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖτο νὰ ἦναι ἄμεμπτοι τὰ ἤθη, ὅσον δὲ ὠφέλιμος καὶ ἐὰν ἦτον ἡ πρότασις αὐτῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν εἴπωσι μόνοι εἰς τὴν Συνέλευσιν, ἐὰν ὕστεροῦντο τῶν προσόντων τούτων, ἀλλ' ὠφείλον νὰ τὴν ἀνακοινώσωσιν εἰς ἄλλον ἱκανόν, ὅστις ὡς ἰδίαν πλέον τὴν καθυπέβαλεν εἰς τὴν κρίσιν τῆς Συνελεύσεως, διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι, « ἀνδρὸς ἀγαθοῦ φρεγγαμένου ψιφρίσονται, τὰς δὲ τῶν ὑποδεδειλιακῶτων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων φωνὰς μὴδὲ τοῖς ὡσι προσδέχονται. »

Εἰς οὐδένα τῶν τελείων πολιτῶν ὁ Λυκοῦργος ἐσυγχώρησε τὴν ῥαθυμίαν καὶ τὴν ἀσωτίαν τοῦ χρόνου, ἀλλ' ἐνετείλατο ἵνα πάντοτε ὦσιν εἰς κίνησιν διὸ καὶ ὁ Αἰλιανὸς λέγει. « Λακεδαιμόνιοι δεῖν ἰποιοῦντο τοῦ χρόνου τὴν φειδῶ, ταμειούμενοι πανταχόθεν αὐτὸν εἰς τὰ ἐπειγόμενα, καὶ μὴδὲν τῶν πολιτῶν ἐπιτρέποντες, μήτε ῥαζωνεύειν, μήτε ῥαθυμεῖν εἰς αὐτὸν ὡς ἂν μὴ πρὸς τὰ ἔξω τῆς ἀρετῆς ἀναλισκόμενοι εἴτα μάτην διαφθείρονται. Μαρτύριον τούτου πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο. Ἀκούσαντας οἱ ἔφοροι Λακεδαιμονίων τοὺς Δεκέλειαν καταλαβόντας περιπάτῳ χρῆσθαι δειλινῷ ἐπέστειλαν αὐτοῖς, μὴ περιπατεῖτε, ὡς τρυφῶντων αὐτῶν μᾶλλον, ἢ τὸ σῶμα εὐποιούντων. Δεῖν γὰρ Λακεδαιμονίους οὐ διὰ τοῦ περιπάτου, ἀλλὰ διὰ τῶν Γυμνασίων τὴν ὑγίαν πορίζεσθαι. »

Ἐξ ἀπλῶν ὀνύχων οἱ γονεῖς καὶ οἱ παιδονό-

μοι ἐφρόντιζον νὰ ἐνστάξωσιν εἰς τοὺς παῖδας ἀρχὰς τῆς θρησκείας αὐτῶν, οὐχὶ ἐλλιπεῖς ὅμως πολλῶν δεισιδαιμονιῶν, ὡς τοῦτο πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐγένετο. Ἐδίδασκον οὖν αὐτοὺς νὰ λατρεύωσι μὲ σέβας βαθύ καὶ ἀνεξετάστως τοὺς θεοὺς, νὰ τιμῶσι δὲ τοὺς ἥρωας, παρουσιαζόμενοι ἐνώπιον αὐτῶν μὲ προσφοράς ἐλαχίστης τιμῆς, ἀλλὰ μὲ τὴν πρέπουσαν εἰς τοὺς ἱκέτας κοσμιότητα, νὰ ζητῶσιν ἀπ' αὐτοῦ τὴν χάριν, νὰ ζῶσιν διὰ νὰ ἐργάζωνται ἔργα ἐνάρετα καὶ νὰ ὑποφέρωσι τὴν ἀδικίαν καὶ δυστυχίαν, διὰ νὰ τοὺς ἐθίσωσι δὲ εἰς τὰ μυστήρια τῶν θεῶν, εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἰακίνθου, οἱ ἔφοροι ἐξελέγοντο ἐκ τῶν νέων τῶν μᾶλλον ἀξιοτέρων, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ ἐκσιλόπαιδας, εἴκοσιν ὤτινες ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὀλων τῶν πολιτῶν ὁμοῦ μὲ εἴκοσι νεάνιδας ἐκλεγεγμένας ἐκ τῶν σωφρονεστέρων καὶ στεφανωμένοι ἀπὸ καλὰ μους φουμένας εἰς τὸν Ἑδρύταν, ἔψαλλον ἐν ἀρμονίᾳ μουσικῇ τὸν πρὸς τὸν Ἰακίνθον ἔρωτα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ ἐχόρευον περὶ τοῦ ἀγάλματος αὐτοῦ. Περὶ ταύτης τῆς ἑορτῆς λέγει τὰ δε ὁ Πολυκράτης κατ' Ἀθηναίον. « Τὴν μὲν τῶν ὑακινθίων θυσίαν οἱ Λάκωνες ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας συντελοῦσι καὶ διὰ τὸ πένθος τὸ γινόμενον περὶ τὸν ὑακίνθον, οὔτε στεφανοῦνται ἐπὶ τοῖς δειπνοῖς οὔτε ἄρτον εἰσφέρουσιν, ἀλλὰ πέμματα καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα διδῶσι, καὶ τὸν εἰς τὸν Θεὸν παιᾶνα οὐκ ἄδουσιν, οὐδ' ἄλλο τι τοιοῦτον εἰσάγουσιν οὐδὲν, καθάπερ ἐν ταῖς ἄλλαις θυσίαις ποιοῦσιν· ἀλλὰ μετ' εὐταξίας πολλῆς δειπνήσαντες ἀπέρχονται. Τῇ δὲ μέσῃ τῶν τριῶν ἡμερῶν γίνεται θεὰ ποικίλη καὶ πανήγυρις ἀξιόλογος καὶ μεγάλη. Παῖδες τε γὰρ κιθαρίζουσιν ἐν χιτῶσιν ἀνεζωσμένοι καὶ πρὸς αὐλὸν ἄδοντες, πᾶσας ἅμα τῷ πληκτρῷ τὰς χορδὰς ἐπιτρέχοντες ἐν ῥυθμῷ μὲν ἀναπαίστῳ μετ' ὀξέως δὲ τόνου τὸν θεὸν ἄδουσιν. Ἄλλοι δ' ἐφ' ἵππον κεκοσμημένοι τὸ θέατρον διεξέρχονται, χοροὶ τε νεανίσκων παμπληθεῖς εἰσέρχονται καὶ τῶν ἐπιχωρίων τινὰ ποιημάτων ἄδουσιν· ὀρχησταὶ τε ἐν τούτοις ἀναμειγμένοι, τὴν κίνησιν ἀρχαϊκὴν ὑπὸ τὸν αὐλὸν καὶ τὴν ᾠδὴν ποιοῦντες. Τῶν δὲ παρθένων, αἱ μὲν ἐπὶ κανόθρων, καμαρωτῶν ξυλίνων ἀρμάτων, φέρονται πολυτελῶς κατεσκευασμένων, αἱ δ' ἐφ' ἀμύλλαις ἀρμάτων ἰεζευγμένων πομπεύουσιν, ἅπασα δ' ἐν κινήσει καὶ χαρᾷ τῆς θεωρίας ἡ πόλις καθέστηκεν. Ἱερεῖα τε παμπληθῆ θύουσι τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ δειπνίζουσιν οἱ πολῖται πάντας τοὺς γνωρίμους καὶ τοὺς δούλους τοὺς ἰδίους, οὐδεὶς δ' ἀπολείπει τὴν θυσίαν, ἀλλὰ κενοῦσθαι συμβαίνει τὴν πόλιν πρὸς τὴν θεάν. » Εἰς τὴν ἑορτὴν δὲ τὴν γενομένην ἐν τῷ ἐφηβείῳ παρὰ τῇ θεράπνῃ ἐγένοντο διάφοροι γυμνάσεις καὶ μάχαι οὐχὶ μόνον μεταξὺ τῶν παίδων καὶ ἐφήβων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ καὶ Κάρπων, καὶ ὅστις ἐνίκα ἐλάβανε στέφανον φοίνικος ὕπερ προσέφερε πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν.

Ὁ Λυκοῦργος συναισθανόμενος ὅτι ἡ Λακεδαί-

μῶν συνίστατο καὶ ἀπὸ γυναικας καὶ εἰδῶς ὅτι ἡ μητρικὴ ἐπιβρῶν μεγάλην σημασίαν ἔχη διὰ τὴν καταστάσιν τοῦ πολίτου οὗτος προϋτίθετο, ἐνομοθέτησε πολλὰ καὶ διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν γυναικῶν, διὸ κατὰ Πλούταρχον. « Ἀφελὼν θρύψιν καὶ συνατροφίαν καὶ θηλυτῆτα πάντας οὐδὲν ἦτον εἶθις τῶν κόρων τὰς κόρας γυμνάς τε πομπεύειν καὶ πρὸς ἱεροῖς τισιν ὀρχεῖσθαι καὶ ἄδειν τῶν νέων παρόντων καὶ θεωμένων. »

Ὅταν ἐγεννᾶτο θυγάτριον, οἱ γονεῖς ἐδηλοποιοῦν τοῦτο εἰς τὰς ἀρχάς καὶ ἀκολουθῶς ἀνέτρεφον αὐτὸ μόνον οἱ γονεῖς αὐστηρότατα ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν ὅμως τῶν λεγομένων ἀρμοσύνων, ἀρχόντων οἷτινες εἰς ὅλα αὐτῶν τὰ γυμνάσια ἦσαν παρόντες καὶ ἐβράβευον τὴν πρόδον εἰς τὰς γυμνάσεις καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ ἐτιμῶνουν τὴν ἀβελτηρίαν καὶ ἀμέλειαν. Μετεχειρίζοντο δὲ καὶ δι' αὐτὰ εἰς τὴν νηπιότητά των ὅτι καὶ εἰς τὰ ἄρρενα, ἅμα δὲ ἐφθανον εἰς κατὰστασιν τοῦ νὰ ἐννοῶσι τὰ περὶ αὐτὰ γινόμενα, τὰ ἐδίδασκον ἀσκεπῆ καὶ ἡμίγυμνα καὶ δημοσία πάντοτε, καθότι ὁ Λυκούργος δὲν ἐπεθύμει τοὺς γυναικωνίτας ὡς περιθάλλοντας τὴν διαφθοράν, καὶ πολλάκις ἐνώπιον τῶν βρασιλέων, τῶν ἐφόρων καὶ τῶν ἀρχηγῶν, καὶ τῶν μειρακίων αὐτῶν διὰ τὴν ἐγείρωσιν αὐτὰ εἰς φιλοτιμίαν διὰ τῶν προόδων τῶν κορασιῶν καὶ τῶν χαρίτων αὐτῶν καὶ νὰ τὰ ἐθίζωσιν εἰς τὸν ἀληθῆ ἔρωτα, ὅστις ἐγεννᾶτο ἀπὸ αὐτῆς πολλάκις τὴν παιδικὴν ἡλικίαν εἰς ἀμφοτέρω τὰ γένη κατ' ἐκλογὴν, ἀλλὰ δὲν ἐπραγματοποιεῖτο ἢ ὅταν ἀμφοτέρω ἐλάμβανον τὴν ἀνήκουσαν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ἀνάπτυξιν, τοσοῦτον δὲ καλὸν ὁ νόμος οὗτος ἐπήνεγκεν εἰς τοὺς νέους ὥστε κατὰ Πλούταρχον « ὁ ἐγκωμιασθεὶς ἐπ' ἀνδραγαθίας καὶ κλεινῶς ἐν ταῖς παρθέναις γεγωνῶς ἀπῆι μεγαλυνόμενος ὑπὸ τῶν ἐπαινῶν. » τὰ ἐδίδασκον λέγω, τὸν χορὸν, τὴν Μουσικὴν, τὴν πάλην μετὰ τῶν ὁμοίων τῶν κορασιῶν, τὸ τρέξιμον ἐπὶ τῆς ἅμμου, εἰς δ' ἐτιμᾶτο ἡ ὀλιγώτερα ἔχνη ἐπ' αὐτῆς ἀφίνουσα, τὸ ρίψιμον τοῦ δίσκου καὶ τοῦ δόρατος, τὴν θρησκευτικὴν, τὴν σκληραγωγίαν, τὴν χρηστότητα τῶν ἡθῶν καὶ διαφόρους ἄλλας γυμνάσεις διὰ τὴν καταστάσιν τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχὴν γενναίαν καὶ μεταδώσῃ ταῦτα πάντα καὶ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν, τοῦτο δ' ἐνεκα πραγματικῶς τὰ κοράσια ταῦτα ἐκλικιούμενα ἐγένοντο γυναῖκες μεγαλόσωμοι, ἰσχυραὶ, ἀκμάζουσιν τὴν υγιάν καὶ ὅλαι ὠραιόταται μὲ κάλλος ὅμως σοβαρὸν καὶ αἰδέσιμον δυνάμενον νὰ δώσῃ εἰς μὲν τὸν Φειδίαν διὰ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἀρτέμιδος πολλὰ πρωτότυπα, μόλις ὅμως μικρὰ τινὰ καὶ ὀλίγα διὰ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης εἰς τὸν Πραξίτηλην.

(Ἀκολουθεῖ)

Η ΑΓΑΡ ΕΝ ΤΗ ΕΡΗΜΩ.

ΛΥΤΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΣΥΝΤΕΘΕΙΣΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1806.

Πρόσωπα. — Ἄγαρ, Ἰσμαήλ, ὁ Ἄγγελος.

(Ἡ σκηνὴ παρίσταται ἐν τῇ Ἐρήμῳ τῆς Βηρσαβεί).

Ἡ Ἄγαρ καὶ ὁ Ἰσμαήλ.

Ἄ γ α ρ.

Ἰσμαήλ, προσφιλες τέκνον, ἄφυσόν με νὰ σὲ φέρω ἐπὶ τῶν βραχιόνων μου, σὲ παρακαλῶ περὶ τούτου ἡ ἅμμος εἶναι τοσοῦτον καυστικὴ, καὶ οἱ κεκμηκότες πόδες σου δύνανται μόλις νὰ σὲ στηρίζωσιν.

Ἰ σ μ α ή λ.

Οὐχί, οὐχί, μήτέρ μου, δύναμαι ἀκόμη νὰ βαδίζω ἐντούτοις ἅς ἀναπαυθῶμεν ἀμφοτέροι στιγμὰς τινας, ἐὰν ἐπιτρέπῃς τοῦτο.

Ἄ γ α ρ.

Φεῦ ! υἱέ μου, ἐὰν περιμένομεν ἐνταῦθα τὴν νύκτα, μόνον, ἄνευ βοηθείας, πεπλανημένοι ἐν τῇ ξηρᾷ ἐρήμῳ, τί θέλομεν γένῃ αὔριον ;

Ἰ σ μ α ή λ.

Θέλομεν ἐξακολουθήσει τὴν πορείαν ἡμῶν, ἀφοῦ λάβωμεν τὴν ἐσπέραν ταύτην τροφὴν τινα.

Ἄ γ α ρ. (κατὰ μέρος.)

Τροφὴν τινα ! φεῦ ! τὸ δυστυχὲς τέκνον ἀγνοεῖ ὅτι ἡ προμήθεια ἡμῶν ἐξηντλήθη. Ἐντοσοῦτῳ πῶς νὰ εἴπω τοῦτο εἰς αὐτό ; καὶ τί νὰ πράξω, ἐὰν δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ βαδίσῃ ;

Ἰ σ μ α ή λ.

Μήτέρ μου, ἐλθέ, κάθησον πλησίον ἐμοῦ, τοῦτο θέλει μοι δώσῃ δυνάμεις. (Ἡ Ἄγαρ κάθηται ἐπὶ βράχου τινὸς παρὰ τὸ τέκνον αὐτῆς.) εἰπέ μοι μήτέρ μου, διατί ἐγκατελείψαμεν τὴν οἰκίαν ἡμῶν καὶ τὸν πατέρα μου ; ἐν αὐτῇ ἦτο τόσον καλὰ, ὁ ἀὴρ ἐκεῖ ἦτο τοσοῦτον δροσερὸς ὑπὸ τοὺς φοίνικας.

Ἄ γ α ρ.

Ἰσμαήλ, ἡ μήτηρ σου δὲν ἦτο εἰμὴ πτωχὴ τις δούλη, ἢν ὁ πατήρ σου Ἀβραάμ ὠδήγησεν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου. Ὅταν ἡ ὑπερήφανος Σάρα, ἡ σύζυγος αὐτοῦ, ἀπέκτησεν ἐξ οὐρανοῦ υἱόν, ἡ παρουσία ἡμῶν ἀμφοτέρων κατέστη αὐτῇ ὀχληρὰ ἡ Σάρα τότε ἀπῆλθε τὴν ἐξορίαν ἡμῶν, καὶ ὁ πατήρ σου συνήνεσεν εἰς τοῦτο.

Ἰ σ μ α ή λ.

Πῶς, ὁ πατήρ ! καὶ ἐγνώριζε πόσον ἡ ἐρημος εἶναι καυστικὴ, καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ εἶναι τις μόνος, καὶ ὅτι ὑποφέρει ;

Ἄ γ α ρ.

Ἐνόμιζε, τέκνον μου, ὅτι ἠθέλαμεν δυνηθῇ νὰ διέλθωμεν αὐτὴν ταχύτερον, διότι εἶναι ἀγαθὸς ὁ